

Мазур М. Н.,
д. т. н., професор
Яновський М. Л.,
пров. програміст ФДН

Хмельницький державний університет

ДОСВІД ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ХМЕЛЬНИЦЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Проблема доступності освітніх послуг в сучасних умовах стала особливо актуальною. Крім цього, існує і проблема постійного поповнення знань безпосередньо в процесі навчання та протягом всього життя. Наука розвивається настільки динамічно, що за час навчання сучасного студента кількість знань в світі практично подвоюється, а навчальні програми, хоча і поновлюються кожні два-три роки, все рівно приречені на відставання. Тому перед сучасним спеціалістом стоять нові задачі, основними з яких є:

- гнучко орієнтуватися у мінливих життєвих ситуаціях, самостійно одержуючи необхідні знання і використовуючи їх на практиці;
- самостійно критично мислити, вміти бачити в реальній діяльності проблеми та шукати шляхів їх раціонального вирішення, використовуючи сучасні технології;
- грамотно працювати з інформацією;
- бути комунікабельним, контактним у різноманітних соціальних групах, вміти працювати в колективі;
- самостійно працювати над розвитком своєї моральності, інтелекту, культурного рівня.

Забезпечити виконання цих вимог тільки за допомогою очної форми навчання не спроможна економіка найрозвиненіших країн. Виходом із ситуації, що склалася, є інформаційні та телекомунікаційні технології, результатом яких є дистанційна освіта.

У 2001 році в Хмельницькому державному університеті (ХДУ) було прийнято рішення про розгортання системи дистанційного навчання. Після аналізу існуючих систем і особливостей підготовки

для них дистанційних курсів стала очевидною перевага орієнтації на власні розробки, що давали б можливість поділити цю роботу на дві складові, які здійснювалися б двома виконавцями. Розробник дистанційного курсу готував би методичні матеріали в чітко обумовленому вигляді, а кваліфікований програміст переводив би їх у форму, яка вбудовується у програмну платформу системи дистанційного навчання. На наш погляд, лише таким чином можна розгорнути систему, орієнтовану не на створення окремих, не пов'язаних між собою дистанційних курсів, а на підготовку студентів за цілим комплексом спеціальностей.

Система, розгорнута в ХДУ, складається із 4, на наш погляд, обов'язкових частин (рис. 1).

1. Запит на навчання передбачає можливість будь-кому, з будь-якої точки світу через Інтернет записатися на одержання бажаної спеціальності або вивчення окремого модуля, одержати електронною поштою договір з умовами навчання, його підписати і, одержавши парольну картку, мати доступ до необхідних інформаційних матеріалів.

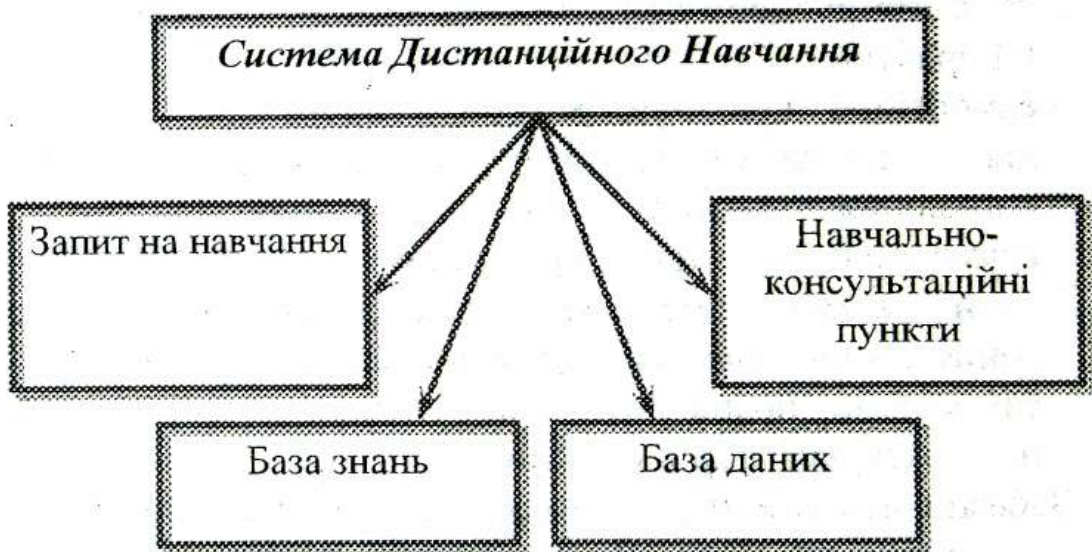

Рис. 1. Структура системи дистанційного навчання

2. Дистанційне навчання є найбільш ефективним, коли освітні послуги надаються за місцем проживання студента. Враховуючи реалії розвитку Інтернет в нашій країні, обов'язковим є розгортання мережі навчально-консультаційних пунктів (НКП) із

постійно діючою системою Інтернет і кваліфікованими методистами для надання допомоги при роботі з системою та гарантування об'єктивності проведення тематичних контролів.

3. База знань (рис. 2), яка, в свою чергу, складається із інформаційних матеріалів, що подані у вигляді чітко визначеної послідовності програми дій студента, після виконання якої він гарантовано освоює дану дисципліну. Крім того, студент має виконати індивідуальне завдання у вигляді контрольної чи курсової роботи (проекту) і надіслати його викладачу на перевірку, а потім захистити перед викладачем, працюючи в режимі on-line. Деякі дисципліни передбачають виконання лабораторних робіт для одержання навичок і вмінь у певній сфері діяльності. Для цього передбачаються віртуальні лабораторні лабораторії, що імітують всі дії студента, які б він виконував на реальній лабораторній установці.

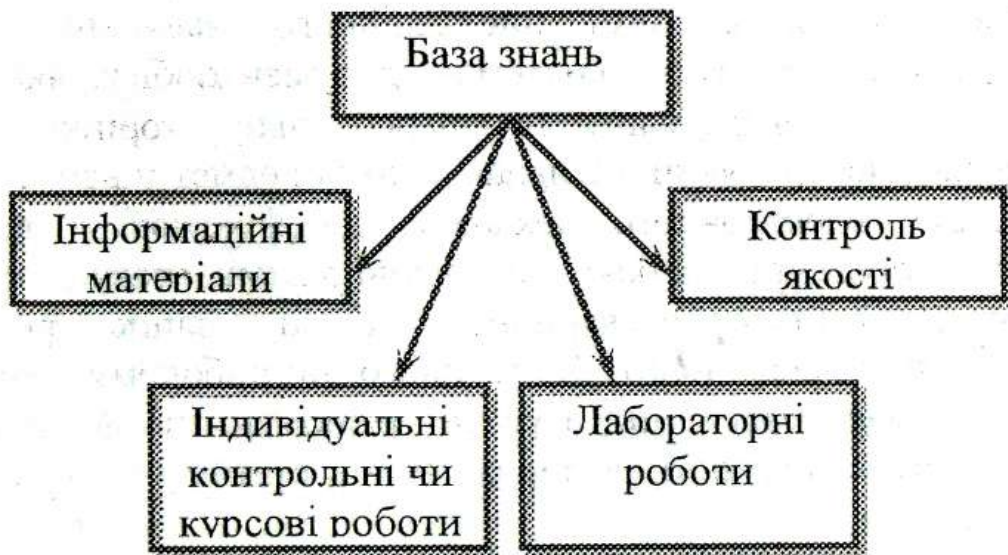

Рис. 2. Структура бази знань системи дистанційного навчання

Очевидно, що система дистанційного навчання лише тоді буде конкурентоспроможною серед інших систем, коли забезпечуватиме необхідну якість знань. Для цього в ній має функціонувати розвинута структура контролю якості засвоєння знань. Вона передбачає:

- тематичні контролі, які студент здає після вивчення відповідних тем. Результати цих контролів (тестувань) записуються в індивідуальну картку студента і дають інформацію викладачу про хід освоєння навчального процесу конкретним студентом, а також використовуються ним для рейтингової системи оцінки знань. Дозвіл на проходження тематичного контролю дає методист НКП, який також слідкує за об'єктивністю його проведення;
- підсумковий контроль (залік чи екзамен), що проводиться спеціально уповноваженим представником університету, який має заздалегідь підготовлену комп'ютерну тестувальну програму. Результати тестування у електронному вигляді розгорнутого протоколу записуються у комп'ютерну базу даних і відмічаються у персональній електронній заліковій книжці студента.

4. База даних системи дистанційного навчання (рис. 3) фактично є внутрішньою системою документообігу, яка містить взаємопов'язану інформацію про персональну сторінку студента, викладача-тьютора, який викладає даний предмет у всіх студентів, та систему електронного деканату, де фіксуються всі етапи навчання студента, робочі та індивідуальні навчальні плани студентів, систему електронної пошти, запис результатів спілкування в chat тощо. Крім цього, в робочому середовищі методист має змогу підготувати різноманітні форми, звіти, екзаменаційні відомості, а також вести статистику навчального процесу.

Цілеспрямована робота всього колективу університету протягом трьох років дозволила підготувати 222 дистанційних курси, що дало змогу розпочати навчання за вісьмома спеціальностями повного та скороченого терміну навчання і одержати другу вищу освіту. За цими спеціальностями навчаються 935 студентів на 12 навчально-консультаційних пунктах (рис. 4). Набутий досвід свідчить про велику перспективність такої форми навчання.

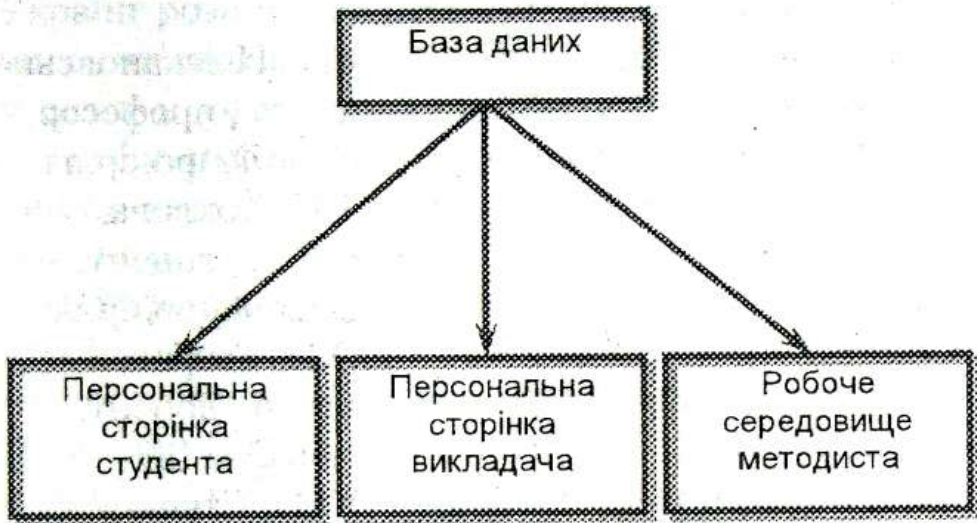

Рис. 3. Структура бази даних системи дистанційного навчання

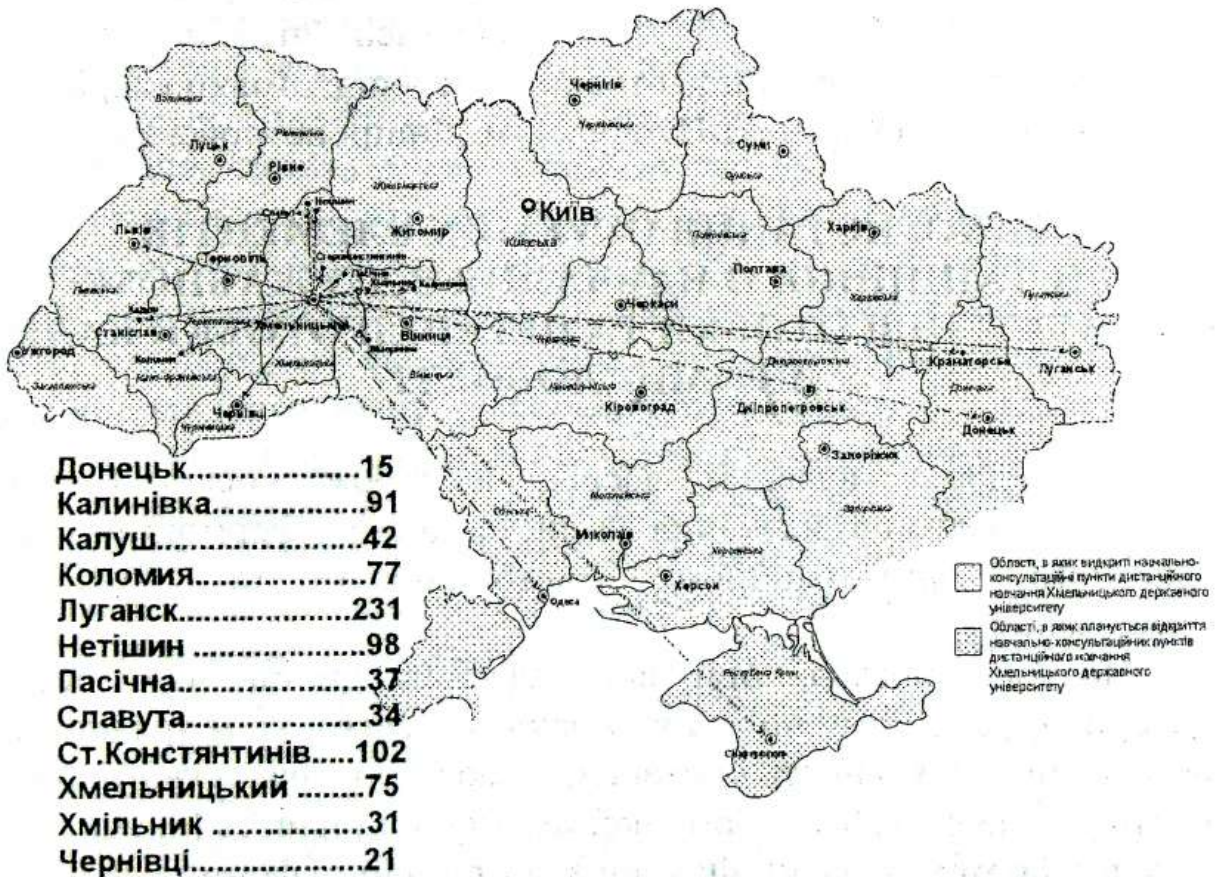

Рис. 4. Схема розміщення навчально-консультаційних пунктів Хмельницького державного університету та кількість студентів, що в них навчається